

Recensie Trouw ★★★★★ Soldaat in verzet

Soldaat in verzet maakt de rol van de ondergrondse minder zwart-wit

Scene uit *Soldaat in verzet*. Foto Annemieke van der Togt

Hoe kom je in tijden van onrecht in verzet? Wat is verzet eigenlijk? Deze vragen, die de voorstelling *Soldaat in verzet* stelt, kun je eenvoudig naar het heden vertalen. Genoeg onrecht in de wereld. Pleeg je al verzet door in je hoofd daden te veroordelen? Door het plaatsen van een kritische Instagrampost, door mee te lopen in een protestmars of door te boycotten? Of is het pas verzet wanneer je kwaadwilligen vermoordt – en dat er dan echt iets verandert? Want is een verzetsmoord zonder dat de vrede dichterbij komt niet ‘gewoon’ moord?

De voorstelling speelt zich geheel af in de Tweede Wereldoorlog, maar het is mooi dat de verzetsvragen die de personages zichzelf stellen toeschouwers van nu aan het denken zetten. Het toneelstuk is gebaseerd op het boek *Soldaat in verzet – De belofte die Jan Verleun het leven kostte* (2004), een waargebeurd verhaal, opgeschreven door Janszus Do Du Preez-Verleun en Pauline Wesselink. Allard Blom schreef een script dat ver weg blijft van de romantische zweem en het heldendom dat vaak gepaard gaat met verzetsverhalen. Wat maakt een verzetsstrijder die doodt anders dan een moordenaar? Droeg iedere verzetsmoord wel bij aan de vrede? Goede reflecterende vragen die het beeld van verzet anders inkleuren en minder zwart-wit maken.

Na hun voorstelling *Trompettist in Auschwitz* spelen Soy Kroon en Thomas Cammaert opnieuw samen een intieme voorstelling die in de Tweede Wereldoorlog speelt. Ze spelen beiden weer meerdere personages en delen zelfs de rol van het hoofdpersonage. De acteurs wisselen in de subtiele en dynamische regie van Olivier Diepenhorst soms om de paar zinnen van personage, meestal zonder dat dat ten koste gaat van de begrijpelijkheid.

Mysterieuze verlichting

Kroon en Cammaert zijn aan elkaar gewaagd, acteren puur en dikken niets onnodig aan. Cammaert weet soms extra te raken doordat hij diepere lagen van zijn personages laat zien, vooral als de onhandige, nerveuze maar zeer toegewijde Joodse dichter en verzetsstrijder Leo Frijda.

De scènes buitelen in hoog tempo over elkaar heen, waarbij live close-up videobeelden, rauwe geluidseffecten, het duistere betonnen decor (Joris van Veldhoven) en de soms mysterieuze verlichting (Coen van der Hoeven) zoveel vertellen dat klein spel mogelijk is. We zien ondervragingen met martelingen nadat Jan de collaborerende generaal Hendrik Seyffardt heeft vermoord, we zien terugblikken in de tijd, Jans hartverwarmende fantasieën over hoe zijn leven had kunnen lopen als hij niet geëxecuteerd zou worden: 'Kun je missen wat nooit gaat komen?'

We zien hoe Jan verstilt in de minuten voor zijn dood. En we zien vooral veel indrukwekkende innerlijke gesprekken tussen de stemmen in Jans hoofd die Kroon en Cammaert afwisselend spelen. Was het het allemaal waard? Hij weet het niet. Hij heeft gedaan wat hij kon.